

Също така добре известно е критичното отношение към индексната концепция³ на редица автори. От най-радикалните са Н. Пирсън и М. Морони. Първият, след като изследва известните индекси на Пааше и Ласперс с теста за инвариантност от тестовата теория за индексите, подчертава: "Аз стигнах до извод, че системата на индексите следва не да се преразглежда, а съвършено да се отхвърли, тъй като тя е лъжлива в идея" (Pierson, 1896). М. Морони нарича индексните числа "широко разпространена болест в съвременния живот", като изяснява, че "тяхното редовно изчисляване трябва да се разглежда като широко разпространена, задължителна невроза" (Аллен, 1980). Тези и подобни на тях мнения бяха осъдени на мълчание в публикациите по индексната концепция. Възможно е в основата на това мълчание да седят две причини - липсата доскоро на достатъчно доказателства за логическата противоречивост на индексната концепция и на нейна алтернатива.

От българските автори пръв П. Петров посочва, че "традиционната" теория на индексите в значителна степен се оказва не част от общата теория на статистиката, органически свързана с останалите части, а само нещо като "кооптиран член" (Петров, 1975, с. 255). В поредица от публикации, посветени на индексната концепция, излезли изпод перото на В. Цонев и Т. Къналиев, се обръща внимание на някои логически несъответствия на последната и нейното разминаване с теорията на съвкупностите. Те педират и правят опит да се изгради индексната концепция последователно върху понятието **съвкупност**, но търсят решение в рамките на индексната концепция.

В началото на 20-те години на ХХ в. се появява нова "възможност" за приложение на индексните числа чрез тяхната т.нар. аналитична функция. Така се появява и развива т.нар. индексен факторен анализ (ИФА). За негов родоначалник се смята И. Фишер (Къналиев, 1977, с. 18). Неговото бурно развитие започва отначало в бившия Съветски съюз, след което в бившите социалистически страни практически всеки, който се е занимавал с тези проблеми, е давал своя "принос" за развитието на ИФА. В това отношение не прави изключение и авторът на тази статия (Шкодрев, 1983). Последниците са, че почти няма учебник по статистика или икономически анализ за обучение на студенти по икономика, в който да не се излага като основен

³ Използва се терминът "индексна концепция" вместо широко използвания в публикациите на индексолозите термин "индексна теория", защото тя е вътрешно и външно противоречива, т.е. липсват ѝ качествата на научна теория.